

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

РЕЧІ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Чемодурова К. Ф.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Гончарова А. В.

к. ю. н., доцент кафедри АГПФЕБ, Сумський державний університет

Цивільне право- це основа правової системи держави. Цивільно-правові відносини є основою сучасного суспільства, оскільки врегульовують особисті майнові і немайнові відносини.

Актуальність дослідження речових правовідносин полягає в тому, що саме речове право дає суб'єктам громадянського суспільства можливість реалізовувати свої життєво важливі права, такі як право власності, право на житло, та інші права.

Під об'єктами права розуміють все те, на що направлені права і обов'язки суб'єктів правовідносин, заради чого вони діють з метою реалізації своїх прав і обов'язків у таких відносинах.

Об'єктами цивільних прав в відповідно Цивільного кодексу України визначено речі, в тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні й нематеріальні блага [1]. Серед таких об'єктів важливе місце займають речі, які розуміють як частину матеріального світу, яка має матеріальну цінність.

До них відносяться як предмети матеріальної й духовної культури, тобто продукти людської праці, так і предмети, які створені самою природою і використовуються людиною для забезпечення своєї життєдіяльності – земля, корисні копалини, рослини, тощо. Проте найважливішою ознакою речей, за якою вони стають об'єктами цивільних правовідносин є здатність речей задовольняти ті чи інші потреби людей.

Виділяють наступні групи речей:

- речі, вилучені з цивільного обороту;
- речі, обмежені в обороті;
- речі, які перебувають в обороті без усяких обмежень.

Оскільки по відношенню до речей, які вилучені із цивільного обігу суб'єктивні цивільні права і обов'язки виникати не можуть, (це сфера не приватного, а публічного права), вони не можуть бути й об'єктами цивільних правовідносин [2, с. 130].

Такими об'єктами можуть бути тільки речі, які перебувають в обігу.

Держава встановлює певні правила поведінки людей при використанні тої чи іншої речі. В зв'язку з цим з'являється термін «правовий режим речі». Проте він у першу чергу, означає не властивості речі (річ не може виступати об'єктом цивільно-правових відносин без участі суб'єктів таких відносин – людей), а визначає якою ж повинна бути поведінка людей стосовно таких речей [3].

В залежності від їх природних властивостей речі поділяються на рухомі й нерухомі.

Відповідно до положень статті 181 Цивільного кодексу України до нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх, призначення.

Таким чином, до нерухомих речей відносяться ті речі, що постійно

знаходяться в одному і тому ж місці, нерозривно зв'язані із землею або водною поверхнею, не можуть передаватись без передачі земельної ділянки або не можуть бути використані за призначенням без зв'язку із землею, або водною поверхнею. Усі речі, які відносяться до нерухомості мають індивідуальні ознаки, є незамінними, угоди з такими речами потребують спеціального оформлення (нотаріальна форма, реєстрація нерухомості за власником, тощо) [3, с. 307].

До нерухомості новий Цивільний кодекс України прирівнює деякі рухомі за своїми природними властивостями речі – повітряні та морські суда, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права, на які підлягають державній реєстрації органами, уповноваженими здійснювати контроль за цими об'єктами.

Залежно від здатності речей зберігати при подрібненні свою суть вони поділяються на подільні й неподільні.

Згідно зі ст. 183 ЦК подільною є річ, яку можна поділити без втрати її цільового призначення. Тобто, подільна річ - це така річ, частини якої відповідають тому ж призначенню, що і сама річ у цілому до її поділу. Наприклад, поділ на частини яблука не змінює його споживчого призначення, оскільки кожна частина може бути використана так само, як і яблуко в цілому.

Неподільною є річ, яку не можна поділити без втрати її цільового призначення. Отже, неподільними вважаються речі, які внаслідок їх поділу втрачають своє колишнє призначення, або неадекватно втрачають свою цінність. Так, неподільною річчю можна вважати письмовий стіл, стілець тощо [4, с. 376].

Залежно від можливості індивідуалізації речей вони поділяються на визначені індивідуальними і родовими ознаками (ст. 184 ЦК).

Речі, визначені індивідуальними ознаками - це речі, які мають тільки їм властиві ознаки, що дозволяють відмежувати їх від всіх інших речей (схожих і несхожих на них), індивідуально-визначені речі є незамінними. Тому загибель індивідуально визначеної речі не з вини боржника звільняє його від передачі її уповноваженій особі, в той час як випадкова загибель родової речі, за загальним правилом, не звільняє особу від виконання обов'язку з її передачі. Як зазначали давньоримські юристи: «Generis non pereunt». Тобто, родова річ не гине, оскільки може бути замінена іншою в зв'язку з тим, що є інші речі того ж роду.

Залежно від характеру використання споживчих якостей речей їх можна розділити на такі, що споживаються, і такі, що не споживаються (у ст. 185 ЦК вони іменуються «споживні» та «неспоживні»).

Речі, що споживаються (споживні), - це такі речі, які в процесі їх використання втрачають свою фізичну суть повністю або частинами, а також речі, які в процесі використання перетворюються на іншу річ (наприклад, випічка хліба з борошна). Разом із тим «речі, що споживаються», не слід ототожнювати з «предметами споживання», під якими розуміють речі, призначені задовольняти споживчий попит. До речей, що не споживаються (неспоживних), належать речі, які при їх використанні втрачають свої споживчі властивості поступово, протягом порівняно тривалого часу (наприклад, машини, обладнання, житлові будинки). Іншими словами, неспоживною є річ, призначена для неодноразового використання, яка зберігає при цьому свій первісний вигляд протягом тривалого часу.

Складові частини речі – це такі частини, які конструктивно пов'язані з річчю, при їх відокремленні річ утрачає своє першочергове призначення. Річ можна розглядати як самостійний об'єкт, річ може бути частиною іншої складної речі, складовою частиною цієї речі. Окремі предмети, які входять до її складу, не

можуть бути відокремлені від речі без її пошкодження або істотного знецінення.

Правове значення відокремлення складових частин речі полягає в тому, що вони виступають предметом цивільного обороту як єдине ціле. На окремі складові частини речі право власності може виникнути тільки в тому випадку, коли ця річ як самостійний об'єкт цивільно-правових відносин перестане існувати. Так, будинок, який складається із багатьох цеглин у загальному випадку є самостійним об'єктом цивільно-правових відносин, його складові частини – цеглини, стають окремими об'єктами зазначених відносин після руйнування будинку [5, с. 93].

Отже, можна зробити такий висновок, що речове право, як підгалузь цивільного права також змінюється, оптимізується правове регулювання правовідносин.

Тобто під об'єктами права розуміється те, на що направлені права і обов'язки суб'єктів правовідносин, заради чого вони діють з метою реалізації своїх прав і обов'язків у таких відносинах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : за станом на 04.03.2015 Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Харитонов Е.О., Саниахметова Н.А. Гражданское право : учеб. пособие / Е.О. Харитонов, Н.А. Саниахметова. – К. : А.С.К., 2001. – 130 с.
3. Куций О.В. Щодо питань правового режиму цивільного обороту речей та їх класифікації [Електронний ресурс] / О.В. Куций // Право і Безпека. - 2012. - № 3. - С. 306-310. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pib_2012_3_68.pdf
4. Копайгора І.Д. Цивільне виконавче право : підруч. / І.Д. Копайгора. — Львів : Магнолія 2006, 2007. — 538 с.
5. Братель О.Г. Цивільне право України : посіб. / О.Г. Братель, В.П. Мироненко, Н.В. Павловська, С.А. Пилипенко. — К. : Текст, 2008. — 256 с.
6. Стефанчук Р.О. Цивільне право України : навч. посіб. / Р.О. Стефанчук. — К. : Правова єдність, 2009. — 536 с.